

знайшли своє підтвердження у рішенні суду чи акті іншого юрисдикційного органу. На цю стадію як частину цивільного процесу поширюється дія його принципів, норм та інститутів.

¹ Гурвич М.А. Решение советского суда в исковом производстве. – М., 1955. – 4 с.; Юков М.К. Самостоятельность норм, регулирующих исполнительное производство // Проблемы совершенствования ГПК РСФСР. – Свердловск, 1975. – С. 91–97.

² Шакарян Л.С. Субъекты советского гражданского процессуального права. – М.: 1970. – 13 с.

³ Завадская Л.Н. Реализация судебных решений. – М.: Издательство “Наука”, 1989. – 53 с.

⁴ Сергун А.К. Принудительное исполнение судебных решений в общем процессе реализации норм права // Теоретические вопросы реализации норм права: Уч. труды ВЮЗИ. – М., 1978. – Т. 61. – С. 89–90.

*Хотинська О.З.,
асистент кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Академії адвокатури України, м. Київ*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Евочасне виконання судових рішень є одним з основних принципів судочинства правової демократичної держави. На реалізацію цього принципу спрямований Закон України “Про виконавче провадження”¹, яким визначені умови і порядок примусового виконання рішень судів та інших органів у випадку невиконання їх у добровільному порядку.

На превеликий жаль юристів, позитивне рішення суду дуже рідко стали вважати виграшем справи. Але чи є у цьому вина державних виконавців чи справа у недосконалості та неузгодженості нашого законодавства? Щоб дати відповідь на це запитання спробуємо проаналізувати деякі положення вищезгаданого закону та їх втілення у життя.

1. Виконання вироків судів у частині позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю (п. 3 ст. 3 Закону України “Про виконавче провадження”).

У ст. 3 Закону законодавець заклав таку норму, як виконання вироків суду у частині позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю. Зараз Департамент по виконанню покарань, який раніше виконував цю роботу, ставить питання про те, що подібні функції повинні бути повністю передані державній виконавчій службі. На думку Л.В. Скоморохи, ці питання взагалі не повинні входити до кола діяльності державної виконавчої служби, тому що у цих випадках вирокі судів звертаються до виконання самими судами, і виконавча служба може виконувати їх лише на стадії застосування санкції. Так, наприклад, засудженому заборонено займати посаду, пов’язану з матеріальною відповідальністю, а його призначили на таку посаду. Ось тоді інспекція по виконанню покарань повинна звернутися до державної виконавчої служби, вказавши на те, що вирок суду не виконується, і служба застосовує штрафні санкції. Підкреслюю, що виконавча служба може діяти лише на цій стадії. Таким чином, тут виникає колізія, яка потребує вирішення².

2. Виконання постанов державного виконавця про виконавчий збір та накладення штрафу (п. 16 ст. 3 Закону України “Про виконавче провадження”).

Даний пункт ст. 3 Закону України “Про виконавче провадження” містить тільки два документа, які виносить державний виконавець і які підлягають виконанню державною виконавчою службою. Це неправильно, оскільки крім постанов про виконавчий збір та накладення штрафу існують ще такі документи, як постанова державного виконавця про

стягнення витрат на виконання та постановою про винагороду державному виконавцю, яку вносить начальник відділу державної виконавчої служби³. Без сумніву, ці обидві постанови підлягають виконанню, а отже повинні бути віднесені до виконавчих документів на рівні закону.

3. Реалізація майна через “Укрспецюст”.

Зараз серйозні зміни пропонуються внести до порядку реалізації майна, на яке звернено стягнення. Реалізація арештованого майна відповідно до Закону “Про виконавче провадження” здійснювалася державним виконавцем шляхом його продажу через спеціалізовані організації, відповідні структури Міністерства фінансів, на публічних торгах чи аукціонах. Проте, мотивуючи відсутністю законодавчої бази, зокрема, Закону України “Про порядок проведення публічних торгів” і Закону України “Про здійснення операцій з нерухомим майном”, Міністерство юстиції в односторонньому порядку значно звузило діючу норму і наділило правом реалізовувати арештоване майно Спеціалізоване державне підприємство Міністерства юстиції “Укрспецюст”⁴, створене на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 14 липня 1999 року. За останній час у засобах масової інформації з’явилося немало матеріалів про дещо сумнівну законність даної монополії. В Міністерстві юстиції цей факт також усвідомлюють. Проте, замість того, щоб скасувати цю сумнівну практику, в проекті з’являється нова редакція ст. 61 Закону, яка стверджує, що реалізація арештованого майна, за певними винятками, здійснюється спеціалізованою організацією Міністерства юстиції на підставі угоди між цією організацією і виконавчою службою. У підсумку, на рівні закону легітимізується створення надприбуткової (за даними спеціалістів, “Укрспецюст” залишає у себе 15 % вартості реалізованого майна) і абсолютно неконтрольованій державною організацією⁵.

Крім того, існуючий порядок реалізації арештованого майна дає велике поле для зловживань посадових осіб державної виконавчої служби. Ось лише один приклад: прокуратура Дніпропетровського району порушила кримінальну справу за фактом зловживання службовим становищем заступником начальника відділу Дніпропетровського районного управління юстиції, начальником відділу Державної виконавчої служби Романом Д. Встановлено, що він реалізовував через обласну аграрну біржу арештовану техніку. Причому без проведення торгів і, звичайно, за низькими цінами, за що отримував “навар” в конверті. Сума незаконної винагороди склала близько 40 тисяч гривень, а збитки сільгоспідприємств, чію техніку спускали з молотка за безцінь, - 180 тисяч гривень⁶. Я думаю, це не поодинокий випадок.

4. Помилки при виконанні – проблеми відшкодування.

Кожен з нас, як у житті, так і при виконанні трудових обов’язків не застрахований від помилок. Не є винятком і державні виконавці. На жаль, практиці відомі випадки, коли при здійсненні своїх повноважень державний виконавець помилявся. Не слід забувати, що робота виконавця пов’язана у більшості випадків з майновими (грошовими) втратами особи, і, якщо остання несе ці втрати помилково, з вини виконавця, то, погодьтеся, дана ситуація є досить неприємною для обидвох. Правомірно постає така задача: раз особа зазнала матеріальних збитків внаслідок помилки державного виконавця при виконанні рішення, ці збитки повинні бути відшкодовані. Але яким чином і за чий рахунок? Напрошується відповідь - державний виконавець повинен усе відшкодувати. Тим паче, що у Законі України «Про державну виконавчу службу» сказано, що шкода, заподіяна державним виконавцем фізичним або юридичним особам під час виконання рішення, підлягає відшкодуванню. Але, як правило, мова йде про значні суми, відшкодувати які виконавець самостійно не може.

Сьогодні спеціалісти пропонують вирішити цю проблему шляхом об’єднання державних виконавців у асоціації. Створення таких організацій дало б змогу вирішити кілька проблем: поперше, їх діяльність спрямовувалася б на захист прав та інтересів державних виконавців; по-

друге, асоціації б матеріально підтримували і заохочували своїх членів і, по-третє, асоціація брала б на себе обов'язок відшкодування шкоди, яку заподіяв виконавець - член організації внаслідок помилки. Адже не слід забувати, що головним обов'язком державного виконавця є недопущення у своїй діяльності порушення прав громадян та юридичних осіб. І мова тут йде не лише про права стягувача, а й про права боржника.

Звичайно з цим можна не погодитися, адже написати легше, ніж втілити цю ідею у життя. Але ми маємо приклад країн Європи, де такі організації діють давно і відшкодування шкоди, заподіяної виконавцем, здійснюється за їх кошти. Таким чином, не порушуються права осіб, які зазнали збитків (адже вони їм відшкодовуються) і виконавець залишається захищеним від матеріальних втрат.

¹ Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999 р. № 606-XIV // Державна виконавча служба. Виконання рішень судів. Збірник законодавства України / Міністерство юстиції України. – Ужгород. – 1999. – Т. 1. – С. 24–60.

² Скомороха Л.В., Государственная исполнительная служба: взгляд изнутри // Юридическая практика. – 2000. – № 13.– 30 марта.

³ Тітов М. Про деякі проблеми виконавчого провадження // Право України. – 1999. – № 11. – С. 64–68.

⁴ Офіційний вісник України. – № 29, 06.08.1999. – 1477 с.

⁵ И.Лавриненко. Ух, какой исполнительный // Юридическая практика. – 4 января 2000. – № 1.

⁶ Продавая арестованную технику по бросовым ценам, предприимчивый юрист «наварил» более 40 тысяч гривен // Факты и комментарии № 30 (0852). – 20 февраля 2001.

Цікало В.Г.,

*асистент кафедри цивільного права
і процесу*

*Львівського національного університету
ім. Івана Франка*

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ ДАВНОСТІ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ ДОБРОВОЛЬНО НЕВИКОНАНОГО ОБОВ'ЯЗКУ

Без пред'явлення вимоги про примусове виконання рішення про захист не може бути відкрито виконавче провадження і прийнято до виконання виконавчий документ. Ця вимога відповідно до ст. 18 Закону України “Про виконавче провадження” оформляється у вигляді заяви. Закон не регламентує форми та змісту такої заяви. Однак, на думку авторів навчального посібника “Виконання судових рішень”, “заява, яка подається на примусове виконання рішення має бути письмовою і містити зміст заявленого клопотання [1, с. 67]”. Ця позиція дотримується і на практиці. Державні виконавці вимагають, щоб стягувачі подавали письмово оформлені заяви із зазначенням вимоги про примусове виконання рішення. Так, вимагаючи відкриття виконавчих проваджень по виконанню рішень судів, стягувачі звертаються до відділів Державної виконавчої служби з письмовими заявами [2; 3; 4]. До заяви про відкриття виконавчого провадження, тобто про примусове виконання добровільно невиконаного обов'язку, стягувач зобов'язаний додати виконавчий документ, що підлягає виконанню (п.1 ст. 18 Закону України “Про виконавче провадження”).

Заяви-вимоги про примусове виконання рішень про захист цивільних прав можуть бути пред'явлені органам примусового виконання лише в межах строків, встановлених у ст. 21